

Forum for Fjernundervisning

Utgitt av
Norsk Forbund for
Fjernundervisning
2004

**Spyspiss for
e-læring**

Nettlæring

NKS runder 90

**Det skjer i
Helsinki**

FORUM FOR FJERN-
UNDERVISNING 2004

Forum for fjernundervisning utgis av Norsk Forbund for Fjernundervisning. Det formidler stoff om voksnes læring med vekt på fjernundervisning og fleksible læringsformer. Vi har som mål å gi plass til aktuelle problemstillinger, nyvinninger og meningsbrytninger. Mye vil ha norsk fortegn, men vi legger også vekt på å få med europeiske og internasjonale erfaringer på feltet.

Ansvarlig redaktør:
Ingeborg Bø, NFF
boe@nade-nff.no

REDAKTØR:
Torhild Slåtto, NFF
slaatto@nade-nff.no

REDAKSJONSUTVALG:
Cecilie Bryner, NKS
Ann Kristin Helgeland
Calisch, BI
Frank Moe, Universitetet
i Bergen

GRAFISK DESIGN:
Reidar Gjørven

NORSK FORBUND FOR
FJERNUNDERVISNING

Lilleakerveien 23,
0283 Oslo

Tlf. 22 51 04 80

Faks 22 51 04 81

E-post: nade@nade-
nff.no

Web: www.nade-nff.no

Nettlæring må høyere på dagsorden

Ingeborg Bø (Foto: Torhild Slåtto)

Tittelen «Nettlæring bryter grenser» sier mye om det potensialet som ligger i fjernundervisning. Nettlæring bryter grenser bokstavelig talt. Den bryter grenser mellom skolestua og hjemmet, den bryter grenser mellom skoleslag og utdanningsnivåer. Den finner veien til arbeidsplassen, til kjøkkenet, til den som ikke kan følge tradisjonelle utdanningsveier. Den finner den enkelte i hans eller hennes eget miljø, i en travel hverdag, med mange ting som krever tid og oppmerksomhet. Den finner veien til den som vil noe, og gir flere muligheter til dem som vil skaffe seg utdanning. Den bryter grenser mellom formell og uformell utdanning. Det er en undervisningsform tilpasset den enkeltes behov.

Dramatisk

Hvordan kan det da ha seg at myndighetene ikke ser betydningen av å støtte denne undervisningsformen i større grad? Utviklingen på dette feltet har vært dramatisk de siste to-tre årene. Ifølge en artikkel i Aftenposten 21. oktober skaper

nettet tusenvis av nye studenter. Dette skjer samtidig som Regjeringen for tredje år på rad foreslår å kutte i tilskuddet til voksne som ønsker å skaffe seg utdanning ved hjelp av fjernundervisning. Vi har lang tradisjon og høy kompetanse på dette feltet i Norge. Vi har lenge vært betraktet som et foregangsland. Fjernundervisningsinstitusjonene er der med sitt apparat som kan nå ut til den enkelte. De er effektive redskaper i å realisere Kompetansereformen. Hvor blir det av satsingen på livslang læring koblet til bruk av nettundervisning?

Europa

En lignende oppmerksomhet og bekymring gjør seg gjeldende også på europeisk nivå. I et nettverk av europeiske organisasjoner innenfor feltet fjernundervisning, e-læring, nettlæring, kalt the Liason Committee hvor EDEN er et sentralt medlem, har det nettopp blitt utviklet et policydokument (http://www.odl-liaison.org/pages.php?PN=policy-paper_2004) som peker på

hvordan e-læring, fra å være et satsingsområde, mer eller mindre har forsvunnet fra utdanningsprogrammene innenfor EU-systemet. E-læring skal være en integrert del av utdanningssystemet. Dette er i og for seg bra, men et så viktig felt som livslang læring og fjernundervisning koblet til sosio-økonomiske krav, trenger fortsatt oppmerksomhet fra policy-skapere for å kunne bli effektive virkemidler i kompetanseutviklingen, og trenger ressurser for å kunne utvikles i en retning som gir større utnyttelse av det potensialet som ligger i formen. Dette policy-dokumentet har viktige anbefalinger til politikerne og vil i tiden framover bli presentert for myndigheter på både nasjonalt, regionalt og europeisk nivå. Vi trenger større kraft og offentlig satsing skal vi kunne gi den enkelte muligheter til livslang læring. Fjernundervisningsmiljøene i Norge er viktige og kompetente redskaper i en slik ønsket utvikling.

Ingeborg Bø

Vi
presenterer
et medlem

Denne gang: **BI**

Spydspiss-funksjon for e-læring

AV JOAKIM LIE

- *Handelshøyskolen BI samler sin e-læringskompetanse i en spydspissfunksjon på BI Nettstudier, sier Tone Lømo, direktør for BI Nettstudier og Senter for e-læring.*

Handelshøyskolen BI tilbyr studier som er relevante og matnyttige for folk i arbeid. Og fordi voksne mennesker med ønske om et løft i karrieren vil fortsette i jobben mens de studerer, har fjernundervisning blitt en viktig del av studietilbudet ved Handelshøyskolen BI.

BI Fjernundervisning (i dag: BI Nettstudier) ble etablert i 1989. I 1990 startet den første klassen bedriftsøkonomstudiet via fjernundervisning. Elektronisk kommunikasjon ble tatt i bruk fra starten av.

- Da vi i 1995 valgte et webbasert grensesnitt, hadde vi dermed gjort en del viktige erfaringer med elektronisk kommunikasjon. Vi hadde ideer om hvor vi ville, selv om vi ikke kunne forutse alt som skulle komme av ny teknologi, sier Tone Lømo.

Satser på nettpedagogikk
Alle kurs og studier som tilbys ved Handelshøyskolen BI kan legges til rette for nettstudie-

formen. Studiekonseptet består av flere elementer.

Intensivforelesninger ved semesterstart og for eksamener er et frivillig tilbud, og seks av ti bachelorstudenter benytter dette tilbudet. I prosessorienterte kurs er det flere fysiske samlinger, og flere benytter seg av muligheten.

E-læringsplattformen *apollon* er hovedkommunikasjonskanalen med undervisning, nettforelesninger, faglig veiledning, oppgaveinnsendinger, kommunikasjon og administrativ informasjon. I tillegg får studentene tilsendt pensumlitteratur og studieguider, det vil si faglige kommentarbøker til pensum, skrevet av forelesere ved BI spesielt for fjernstudentene. Fjernstudentene gjennomfører samme eksamen som de andre studentene ved Handelshøyskolen BI, og eksamen tas ved studentens nærmeste BI-høyskole.

- At kursene allerede er utviklet og velprøvd gjør det lettere å videreutvikle en pedagogisk form som passer for fjernundervisning, sier Tone Lømo. BI Nettstudier utvikler og tilrettelegger også kurs pedagogisk og teknologisk for bedriftsinterne gjennomføringer og tilbyr skreddersøm for kunder fra privat og offentlig sektor.

- Vi har utviklet en struktur for bruk av klasserom på *apollon* for å støtte foreleserne og nettlærerne våre. Ved siden av individuell opplæring i *apollon*, overvåker vi aktiviteten og går i dialog med nettlæreren dersom det er nødvendig for å sikre kvaliteten. Det arrangeres seminarer der pedagogikk og nye e-verktøy er i fokus, sier Tone Lømo.

Apollon benyttes også i andre fjernundervisningstilbud ved Handelshøyskolen BI, som Senter for finansutdanning og Forsikringsakademiet.

BI Nettstudier – en spydspiss for e-læring i BI
BI Nettstudiers eget kompetansemiljø på teknologi og pedagogikk har utviklet seg gjennom arbeidet med e-læringsplattformen *apollon* og andre prosjekter der utviklingen av digitale læringsressurser har vært sentral.

Fra 2000 til 2002 ble det tilrettelagt for e-læring som supplement for det tradisjonelle klasserommet ved BI-høyskolene. I 2003 ble Senter for e-læring opprettet og lagt til BI Nettstudier. Erfaringene fra nettbasert læring ble samlet i ett kompetansemiljø, og utnyttet til videreutvikling av fleksibel læring for hele BI.

SPYDSPISS:

- *Handelshøyskolen BI samler sin e-læringskompetanse i en spydspissfunksjon på BI Nettstudier, sier Tone Lømo, direktør for BI Nettstudier og Senter for e-læring.*

Ønsker fra brukerne utprøves og implementeres underveis

Fakta om Handelshøgskolen BI

- Forskningsbasert handelshøgskole, non-profit-stiftelse
- Omsetning ca. 900 millioner, 12 prosent statsstøtte
- 15 campuser i Norge, to i Litauen og to i Kina
- 20.000 studenter, 380 vitenskapelig ansatte, 800 timeforelesere
- Enhetene i Oslo-området samles i Nydalen august 2005
- Equis-akkreditert (europeisk kvalitetsstempel for handelshøgskoler)
- NOKUT-akkreditering søkes, kvalitetssystemet er godkjent

I august 2005 blir det studiestart i Nydalen for BIs studenter i Oslo-området. Da samles 8000 studenter på bachelor-, master og executenivå under felles tak. Avdelingene som tilbyr fjernundervisning flytter også inn i bygget.

Tegning: Niels Torp AS

BI Nettstudier

- 9000 kurspåmeldinger hvert år
- 50 faglige på deltidskontrakt
- Eget teknologisk-pedagogisk utviklingsmiljø som har utarbeidet undervisningsplattformen *apollon*
- Egen redaksjon som utgir studieguider,
- Forventet omsetning i 2004: 44 millioner

Senteret gir veiledning, opplæring og support til kursansvarlige og administrative nøkkelpersoner. Her gjennomføres utviklingsprosjekter for elektronisk støttet læring, mange av dem er knyttet til Kvalitetsreformens krav om nye evalueringsformer (for eksempel mappeevalueringer og netteksamener) og bruk av IKT i de ordinære studietilbudene (for eksempel lydforelesninger, simuleringer og selvgående e-læringsmoduler).

- Det har vært viktig å utvikle løsningene i nært samarbeid med faglige og administrative brukere. Samtidig har vi kun-

net oppnå synergier ved å utnytte digitale læringsressurser som er utviklet for nettstudentene, overfor andre studenter ved BI. Å bruke ressursene på denne måten har vist seg å være en god løsning, både økonomisk og pedagogisk. Ønsker fra brukerne utprøves og implementeres underveis, og på denne måten er BI Nettstudier en spydspiss for e-læring på BI, sier Tone Lømo.

Apollon og Blackboard
Ved høyskoler og universiteter pågår en stadig debatt om hvilke løsninger som er best egnet for e-læring. Handelshøgskolen BI har foreløpig besluttet å

benytte to e-læringsplattformer. Campusstudentene benytter det standardiserte, robuste Blackboard, og tilbyr her elektroniske tjenester som en støtte til tradisjonell undervisning. Fjernstudentene benytter den egenutviklede *apollon*. Dermed har vi muligheter til å videreutvikle og tilpasse systemet til endrede behov, slik at vi kan ligge i front av utviklingen. På lenger sikt må Handelshøgskolen BI over på felles system, men foreløpig har denne løsningen gitt oss viktig kunnskap og kompetanse, sier Tone Lømo.

Vil etablere læringsfellesskap på nett

AV JOAKIM LIE

- Å skape tillit er avgjørende når man vil etablere et fellesskap i et nettstudium. Når det er gjort, ligger veien åpen for variert og god undervisning, sier Tore Aalberg og Anne Swanberg.

Tore Aalberg og Anne Swanberg er nettlærere i prosjektledelse ved Handelshøyskolen BI. Anne Swanberg har arbeidet med prosjektledelse i både teori og praksis, og til våren begynner hun et doktorgradsarbeid om læring på nettet. Tore Aalberg ble nylig kåret til årets foreleser ved BI Nettstudier. De to er enige om at det er avgjørende å skape tillit blant deltakerne for å etablere gode læringsfellesskap.

- Jeg tror det er viktig at den læreren som treffer studentene på intensivsamlinger, også er læreren på nett. På den måten oppnår vi en dynamikk med både fysiske og virtuelle kontaktpunkter. Møtene har vi

gjennom forelesning, diskusjon, veiledning og tilbakemelding på oppgaver, sier Tore Aalberg.

Kontakt med andre nettlærere
Begge har varierte arbeidsdager, men som nettlærere kan de noen ganger bli stående alene uten kolleger rundt seg. For å gi nettlærerne en anledning til å utveksle erfaringer og diskutere aktuelle problemstillinger, holder BI Nettstudier et årlig nettlærerseminar.

- Avdelingens seminarer og workshops er verdt å få med seg. Her diskuterer vi hva som fungerer og ikke fungerer i opplegget. Og fordi avdelingen er lydhør for nye forslag, er det fruktbart å ta disse diskusjonene, sier Tore Aalberg.

Anne Swanberg har vært med på å arrangere flere av seminarerne. Nettlærerne ved BI deltar i diskusjonsforum på nettet om nettpedagogikk, faglig innhold og tekniske løsninger.

- Men virtuell kaffe smaker ikke det samme som ordentlig kaffe. Derfor er det greit å møtes fysisk også, og diskutere

aktuelle problemstillinger, sier Swanberg.

Utvikler teknologien sammen

De to nettlærerne er tilfredse med e-læringsplattformen apollon. Når det er nærhet mellom IT-utviklere, faglige lærekrefter og administrasjon, tas det hensyn til ønsker og behov som oppstår underveis.

- Som nettlærer blir man hørt, og det man sier får konsekvenser for hvordan systemet utformes. Det siste året har vi utviklet og implementert en elektronisk løsning for innlevering og retting av oppgaver, og mange av funksjonene er kommet til ved at nettlærerne har avdekket behov. Det kan kalles en «utvikling on demand». Jeg får være med og forme systemet, i stedet for at systemet former meg, sier Anne Swanberg. Et læringsfellesskap på nettet krever at det jobbes med å skape tillit både gjennom fysiske møter og god høyde under taket i det virtuelle klasserommet, mener nettlærerne Anne Swanberg og Tore Aalberg.

«... god høyde under taket i det virtuelle klasserommet»

Nettlæring bryter grenser

Nettlæring bryter grenser for nye grupper, og ikke minst for stadig nye enkeltpersoner. Dette var temaet på konferansen som Nettverksuniversitetet og Norsk Forbund for Fjernundervisning arrangerte i samarbeid med NHO i Oslo midt i november. Konferansen samlet 100 deltakere.

Innholdsmessig var konferansen delt inn i tre fagbolker:

Utdanning for toppidrettsutøvere

Utdanning for minoritetsspråklige

Utdanning for arbeidsledige og personer på attføring

Vi gjengir her utdrag fra noen foredrag, i sterkt forkortet versjon. Innlegg og foredrag blir ellers lagt ut på nettstedene til NFF og NVU: www.nade-nff.no og www.nvu.no

MARIT BREIVIK:

Hvordan skal toppidrettsutøvere skaffe seg utdanning?

Landslagstrener Marit Breivik har lenge ivret sterkt for at de som driver idrett og deltar på landslag og er mye på farten, må få tilrettelagt for at de kan skaffe seg utdanning mens de er aktive. Hennes erfaringsområde er først og fremst håndballspillere på toppplan. Hun listet opp tre betingelser som må være til stede for at toppidrettsutøvere skal lykkes med utdanningen sin:

Lærelyst, overbevisning om at et utdanningsløp er forenlig med toppidrettsambisjonene. Jo mer fleksibelt lærings-situasjonen kan planlegges, desto større muligheter for individualisering og gjennomføring for den enkelte. Stimulering av tanken om at konsentrasjon om utdanning kan lage en frigjørende grunnmur for satsing på toppidrett i en periode av livet.

Glemmer idrettsledere og idrettsorganisasjoner at utøver trenger å skaffe seg utdanning, spurte Marit Breivik videre?

Hennes påstand er at «for å glemme noe, må man først ha kommet på tanken. Derneft evnet å gjøre noe med det, NB! hvis man mener det er viktig.»

- Det er jevnt over for liten fokus på at idrettsutøverne må få skaffe seg utdanning, sier Marit Breivik. - Det er likevel noe ulikt fra særforbund til særforbund, og ulikt fra gruppe til gruppe i samme særforbund. Idrettslederne kan ikke ordne alt alene, de trenger samspill med utdanningsinstitusjonene. Breivik listet opp noe av det idretten forventer av utdanningsinstitusjonene: Imøtekommenhet i planlegging og tilrettelegging av den enkelte utøvers muligheter for å kombinere utdanningen med toppsatsingen:

- Fleksibilitet i å følge ulike grupper i undervisning
- Flytting av obligatoriske kurs/praksis

- Flytting av eksamener
- Kunne ta eksamen andre steder, eks. konsulat, ambassader, høyskoler og lignende
- Gruppeeksamener der idrettsaktiviteten foregår, eks. der landslaget har aktivitet
- Ekstraundervisning i perioder

Forutsetningen for å oppfylle disse punktene er fleksibilitet og økt kommunikasjon mellom student og lærersted, det vil si at de bør bokstavelig talt være på nett med hverandre.

Avslutningsvis stilte Marit Breivik spørsmål om nettet er en redningsplanke for idrettsutøvere på reise fot? Hun svarte selv ja på spørsmålet. Det er en positiv mulighet dersom følgende forhold er til stede:

- Opprettholde kontakt med medstudenter, lærere, veiledere
- Få oppgaver til hensiktsmessig tid
- Besvare oppgaver til hensiktsmessig tid
- Eksamensgjennomføring

Marit Breivik

«For å glemme noe, må man først ha kommet på tanken.»

Utdanning fra hjemlandet + studiepåfyll i Norge

= bachelor for tospråklige lærere

AV ANNE B. LUND,
HØGSKOLEN I SØR-
TRØNDELAG.

Utdrag fra foredrag på konferansen «Nettlæring bryter grenser»

Våren 2004 kunne høyskolene i Oslo, Bergen, Sør-Trøndelag, Agder, Nesna, Hamar, Vestfold og Dronning Mauds Minne gå sammen om å utlyse et tilbud om 3-årig bachelor for tospråklige lærere. De fleste fagtilbudene er nettbaserte i kombinasjon med samlinger. Fra høsten 2004 er ulike studietilbud i drift ved seks av høyskolene med ca 400 studenter.

Norsk grunnskole har i dag en gruppe lærere som kommer fra andre land i verden. Ofte kommer disse lærerne fra land utenfor Vest-Europa. Disse lærerne jobber som tospråklige lærere, noe som innebærer at de underviser i morsmål eller de er faglærere, men fortrinnsvis gjennomfører dette på eget morsmål.

En minoritetsgruppe blant lærere
Tospråklige lærere er en liten

minoritetsgruppe blant lærerne i den norske grunnskolen. Mange har høy faglig kompetanse. Men ofte befinner denne kompetansen seg på helt andre fagområder enn det som blir hovedfokus når de skal jobbe som tospråklige lærere. En del har vært lærere i eget hjemland, men få av dem har fått godkjent denne faglige bakgrunnen, fordi det er vanskelig å sammenlikne utdannelse-systemene i ulike land. En pedagogisk utdanning fra hjemlandet gir ikke nødvendigvis kompetanse til å forstå det norske skolesystem. Mange kommer fra land med elev- og læringssyn ulikt det som er vanlig i vårt land. For denne gruppen vil elevaktive arbeidsformer som gruppearbeid eller tema- og prosjektarbeid ikke bare være ukjent, men faktisk direkte i strid med den erfaring de har fra undervisning.

Mange steder i Norge har det inntil nylig i praksis ikke blitt stilt krav om innføringskurs eller studium i pedagogikk og kunnskap om norsk skole eller samfunn for å få jobb som morsmålslærer eller som

tospråklig faglærer, selv om dette formelt skulle vært til stede.

Tospråklige lærere opplever ofte selv at de har lav status innenfor den norske grunnskolen, selv om de utfører et viktig språklig og kulturelt arbeid (Lund, A.B.: 2003, Tospråklige lærere- hva gjør de? Hva vil de? Hva kan de?). For å styrke det flerkulturelle arbeidet i norsk grunnskole, er denne målgruppen en meget vesentlig ressurs. Det er viktig at norske og utenlandske barn får en gjensidig forståelse av hverandres kulturelle bakgrunn. Dette får man lettest ved å være i en samhandlingssituasjon med mennesker fra ulike kulturer.

Det er ikke uvanlig at en tospråklig lærer jobber på fire til seks ulike skoler i løpet av en arbeidsuke (Lund 2003). Dette medfører ofte at de underviser etter det læringssyn og det faglige system de kjenner fra egen erfaring som elev eller ut fra de erfaringer de har som lærere fra hjemlandet fordi mulighetene for samarbeid med norske lærere blir minimale.

Bilde: Anne B. Lund med foredrag om den nye bacheloren for tospråklige lærere. (Foto: Torhild Slåtto)

«Å sette læring i relasjon til kulturen og det fellesskap som denne skaper.»

Kulturtolk

Det er ikke alltid lett å komme på et norsk lærerværelse dersom man ikke kjenner skolekodene. Snakker man i tillegg ikke perfekt norsk, og har man ikke fått informasjon i forkant av jobben om hva skolen forventer av en, er det lettere å gå stille i gangene og være så usynlig som det lar seg gjøre. Ofte er det den tospråklige læreren som har direkte kontakt med de minoritetsspråklige elevenes foreldre. Det blir dermed en viktig oppgave å formidle norske forventninger, norsk lærings- og elevsyn til denne gruppen samtidig som det er helt nødvendig at norske lærere skal ha en kulturell forståelse av hjemmeforholdene, tidligere skoleerfaringer og andre opplevelser som minoritetselvene sitter inne med. Her er den tospråklige læreren et meget vesentlig bindeledd. Den tospråklige læreren blir en kulturtolk i gode flerkulturelle miljøer. Skal de samtidig ha muligheter til å formidle noe av dette overfor norske lærere på en skole, må det være satt av felles møtetid og felles tid til ulike samhandlingssituasjoner mellom gruppene.

Tre-årig bachelor for tospråklige lærere
Våren 2004 kunne Høgskolene i Oslo, Bergen, Sør-Trøndelag, Agder, Nesna, Hamar, Vestfold og Dronning Mauds Minne gå sammen om å utlyse et tilbud om 3-årig bachelor for tospråklige lærere fra det vi kalte "Høgskolen i Norge". Fra høsten 2004 er ulike studietilbud i drift ved 6 av disse høgskolene med en studentgruppe på ca 400. 3-årig bachelor for tospråklige lærere er lagt opp slik at ulike høgskoler drifter de studietilbudene som har fått flest søkere, avhengig av geografisk tilhørighet hos søkerne. Ikke alle fag er ennå utlyst innenfor denne bacheloren, men målsettingen er at disse vil være tilbudt innenfor en 3-årsperiode.

Det faglige innholdet i de ulike fagene i dette studietilbudet støtter seg i størst mulig grad på gjeldende rammeplaner for tradisjonell allmennlærerutdanning. Dette innebærer i praksis at deltakerne må ha minst to undervisningsfag i skolen, hver på minst 30 studiepoeng. Disse fagene kan velges innenfor de studietilbudene som finnes på de høgskolene som man geografisk søker til, eller det kan velges studier spesielt tilrettelagt for disse studentene. I tillegg skal alle innenfor denne bacheloren ha 60 studiepoeng pedagogikk. Pedagogikkfaget er utvidet i forhold til vanlig allmennlærerutdanning med en sterkere flerkulturell vinkling, samt fokus på tospråklighetsproblematikk og norske samfunnsforhold. Dette er en nødvendig forutsetning for forståelse av utviklingen av den norske enhetsskolen og synet på læring i Norge. Studiet dekker i tillegg det som ligger innenfor rammeplanen i pedagogikk på grunnutdanninga i den tradisjonelle lærerutdanninga. Det er innenfor disse 60 studiepoengene også satset noe sterkere på didaktiske forhold enn i den vanlige allmennlærerutdanninga, fordi studenter som har studier fra hjemlandet i andre fag, skal sikres en styrke også innenfor det didaktiske knyttet til norsk skole.

For å få kompetanse som tospråklig faglærer innenfor denne bachelorgraden, vil det også bli gitt et tilbud om 60 studiepoeng innenfor eget morsmål. Her er det ennå ikke ferdig utarbeidede planer, men studietilbudene vil inneholde en fagdidaktisk del der den første lese-, og skriveopplæringa ligger på samme måte som den vi nå finner innenfor annen grunnutdanning i lærerutdanninga.

Målsettingen er at tospråklige lærere som har fullført en slik bachelorgrad, vil kunne få undervisningskompetanse både

innenfor tospråklig fagopplæring og som vanlig lærer innenfor de fagene de har studert på lik linje med norske lærere. Dette medfører at det samtidig vil stilles krav til deres norskfaglige kompetanse. De som ønsker det, og er faglig sterke nok i norsk, kan utvide studiet til en generell allmennlærerkompetanse. De andre som gjennomfører denne graden, vil ikke ha undervisningskompetanse i faget norsk, men vil like fullt være kvalifisert til å undervise norske barn i de fagene de har kompetanse i. På samme måte som for andre studenter, vil det også være mulig å utvide studiet til å omfatte en master innenfor ulike faglige områder.

Nettbasert studietilbud helt nødvendig
For de fleste tilbudene gjelder at fagtilbudene er nettbaserte i kombinasjon med samlinger. Nettbaseringen er helt nødvendig for å kunne tilby studiet til flest mulig studenter i hele landet. Samtidig er det nødvendig fordi hver høgskole bare kan tilby noen av de aktuelle fagene hvert studieår. Studiet er lagt opp praksisnært der praksisfeltet er utgangspunkt for refleksjoner, diskusjoner, forelesninger og kontrastive oppgaver. Samtidig er det av interesse å se om et nettstudium som i stor grad baserer seg på kommunikasjon mellom studenter og mellom lærer og studenter, vil kunne være med på å styrke målgruppens tillit til å benytte norsk som skriftspråk.

Læring i relasjon til kulturen
En sosiokulturell tilnærming til læring er opptatt av å sette læring i relasjon til kulturen og det fellesskap som denne skaper. Tanker og handlinger er produkt av den vi er og hvordan vi lever og har levd. Vi må se individet i en sammenheng for å forstå hva som hemmer og fremmer læring. Et samspill med andre mennesker har

NETTVERKSBYGGING: En konferanse er et viktig møtested for å utvikle personlige nettverk. Glimt fra «Nettlæring bryter grenser»-konferansen (Foto: Torhild Slåtto)

både et relasjonelt aspekt, et handlingsaspekt og et verbalt aspekt. Undervisningen innenfor denne bacheloren har en sosialkonstruktivistisk forankring. Dette innebærer at man legger større vekt på at kunnskap skapes i samhandling, og ikke først og fremst gjennom individuelle prosesser. Interaksjon og samarbeid danner hele grunnlaget for læring. Dette innebærer at utvikling av ny kunnskap skjer gjennom dialog og samhandling (Dysthe, 2001: *Dialog, samspel og læring*). Med denne bakgrunnen blir derfor samhandlingen mellom alle studentene avgjørende for det faglige utbytte av undervisningen.

Studentene er inndelt i det vi har kalt "dialoggrupper" eller samtalegrupper på nettet. Det er også meningen at grupperinger innenfor ulike språkgrupper på tvers av høyskolene, skal effektueres. Hittil er dette så vidt startet opp som et sør-samisk tilbud.

Gruppene skal kommunisere mellom fellessamlingene. Her kan de startet spennende diskusjoner rundt problematikker som følger arbeidet som

tospråklig lærer i tillegg til at de ulike gruppeinndelingene vil få ulike faglige oppgaver som skal diskuteres og løses. For mange tospråklige lærere er faktisk dette forumet det eneste stedet der de får muligheter til faglige debatter.

Dialogforumet svært viktig Et langsiktig mål for lærerutdanningen er at studentene skal sosialiseres inn i en lærerrolle med sikte på å kunne arbeide i en inkluderende og flerkulturell skole. Derfor er ikke dette et nettstudium der fokus er lagt på tekster, bilder, videoer eller lignende. Det er derimot en hovedintensjon at studentene gjennom aktiv bruk av dialogforumene skal kommunisere med hverandre om ulike problemstillinger rundt faglige tema samt rundt problemer og utfordringer knyttet til oppgaver direkte inn mot praksisfeltet og den flerkulturelle virkeligheten de fleste befinner seg i som tospråklige lærere. "Høgskolen i Norge, HiNO", har utviklet en egen nettside for alle studentene: www.hino.no

Opplyftende resultater Deler av dette studiet har alt

vært utprøvd ved flere av høyskolene. For studentene som i fjor gjennomførte ulike praksissituasjoner innenfor studiet i pedagogikk, var det interessant å se på deres refleksjoner i etterkant. "Jeg ser på den norske skolen annerledes nå", var det en student som uttalte. Dette kan stå som en samlevurdering fra de aller fleste studentene. Mange ga uttrykk for glede over å få presentere sin egen kultur og bli tatt på alvor i denne sammenhengen. Det kan også se ut til at minoritets-elever har nytt godt av denne praksisperioden: «Etter praksisperioden begynte min elev å snakke norsk og rekke opp hånden», var det en student som fortalte. Det var også flere som understreket nytten av at norske elever ble bedre kjent med minoriteter, eller de opplevde hvor viktig det var å jobbe for å skape et flerkulturelt klasserom. Svært vesentlig var det også å erfare at mange studenter understreket den gode opplevelsen av å bli møtt velkommen på en hyggelig og inkluderende måte på en skole. De opplevde seg som del av et kollegium. For mange tospråklige lærere var dette en ny erfaring.

«Jeg ser på den norske skolen annerledes nå»

Nettlærere store utfordringer

GRETA HJERTØ:

**«Vi må ikke
la oss
ydmyke av
teknologien.»**

AV GRETA HJERTØ,
HØGSKOLEN I SØR-
TRØNDELAG

Utdrag fra foredrag holdt på konferansen "Nettlæring bryter grenser"

Dette har vært en konferanse om nettlæringens potensial til å åpne spennende muligheter for nye grupper. På en måte er studentene i de gruppene som har vært omtalt typiske nettstudenter, slik vi har møtt dem allerede – de trenger den fleksibiliteten som nettet gir. Men i tillegg vil noen av dem ha ekstra behov for tilrettelegging og omsorg og oppfølging, som nettet i seg selv ikke kan gi, men som vi nettlærere må sørge for.

Det er en spennende framtid for oss nettlærere. Så mange muligheter, så mye ugjort. Det er bare å brette opp ermene.

Jeg drister meg til å sette opp fem leveregler for nettlærere i omgangen med teknologi og pedagogikk, og som jeg har stor tro på som rimelig «evige sannheter».

1. Vi må ikke la oss blende av teknologien og overvurdere hva den kan gjøre for oss

En rapport fra EU-kommisjonen konkluderer med at teknologi og mediebruk ofte får

for mye oppmerksomhet, på bekostning av det egentlige målet, å skape gode læringsprosesser. Og er det egentlig så rart? Det kommer stadig nye verktøy som lar oss gjøre utrolig spennende ting. Når vi tenker på det, er det egentlig fantastisk hvilke muligheter vi har fått gjennom Internett og den moderne multimedieteknologien.

Tenk på hvordan den (i prinsippet) gir den lærende total frihet fra tid og sted og tempo, og hvordan den åpner for å konstruere en læringsarena med den enkelte lærende i sentrum. Om en student studerer fra sitt bitte lille rom på loftet eller fra en internettkafe i Kuala Lumpur, er i prinsippet totalt likegyldig. Videre kan stoffet (i prinsippet) skreddersys for det kunnskapsnivået hver enkelt har. Studentene er ikke lenger begrenset til stoff som speiler faglæreres kompetanse og syn på pensum, men har (i prinsippet) tilgang til uendelig mange ulike kunnskapskilder og ressurspersoner. Det er så flott og spennende at vi glemmer at verktøyene, tross sine mange fantastiske funksjoner mangler to vesentlige knapper:

Selve læringen må nok fremdeles foregå hos studenten, og lærerens oppgave er fremdeles å motivere og inspirere studentene til å tenke selv, til å delta og til å skape. Her møter vi det jeg selv føler som en av nettlæ-

rerens største utfordring, hvordan være et forbilde, skape begeistring og inspirere på nettet? I klasserommet skaper vi begeistring, ved å være til stede, ved å være synlige og vise hvem vi er, ved å gripe øyeblikket, ved å provosere. Det samme må vi gjøre på nettet også. Egentlig har vi akkurat de samme virkemidlene tilgjengelige – unntatt kroppsspråket.

Kanskje det for enkelte grupper i enkelte sammenhenger er helt nødvendig at de må møtes ansikt til ansikt, i samme rom, minst en eller to ganger for å kunne lykkes med et nettbasert kurs? Andre klarer seg uten. Men alle vil ha fordel av at vi aktivt skaper et virtuelt fellesskap og et møterom på nettet. Heller ikke det kommer av seg selv, også det må vi nettlærere gjøre.

2. Vi må ikke la oss ydmyke av teknologien

Jeg skulle ha tenkt på god pedagogikk, men jeg fikk aldri tid! Det ble å slite med stadig nye, vidunderlige verktøy som skulle «hjelp» meg.

I den sammenheng er det et viktig spørsmål hvor mye kompetanse den enkelte faglærer selv skal bygge opp, for eksempel på utvikling av video, flash, flervalgsprøver, interaktive fagsider osv. Etter min mening

blir det feil at alle faglærere skal bygge opp slik kompetanse selv. En institusjon som satser seriøst på nettlæring må derfor også satse på å ha støttetjenester på disse områdene.

Videre er det et hovedpoeng for meg at det er lov å la være! Det er heldigvis ikke teknologitvang! Selv om det finnes utallige muligheter for å gjøre fantastiske ting, så er det ikke sikkert vi skal gjøre det. Vi kan faktisk la være. Og det er både lovlig og riktig av og til å velge det enkle. Det må være fagets egenart og fagdidaktikken og de andre rammebetingelsene som bestemmer hva som er riktig. Dette er vårt ansvar. Behovet må komme først, teknologien må komme etterpå. Ikke omvendt.

3. Vi må ikke ydmyke studentene med teknologien

Vi lærere kan synes at teknologien går for raskt og at vi har problemer med å henge med, men det er allikevel sikkert slik at det er enda verre for en del av studentene våre. Ikke alle har bredbånd, ikke alle har råd til å kjøpe det siste i programvare og maskinvare. Og ikke alle er ivrige «datafriker» som behersker alle verktøy uten støtte og hjelp. Det må vi ta hensyn til når vi gjør våre valg.

I denne forbindelse er følgende momenter uhyre viktig:

- Vi må gjøre studentene oppmerksomme på hva vi forventer – her må vi ha helt klare avtaler
- Vi må gi dem en forståelig og enklest mulig oppskrift på bruk av teknologien, og sørge for at støtteapparatet er på plass og optimalt tilgjengelig ved kritiske punkter
- Vi må sørge for at vår side av teknologien fungerer problemfritt

Problemer med teknologien er faktisk en av de viktigste årsakene til at studentene gir kursene våre dårlig tilbakemelding, og enda verre, at de gir opp.

4. Vi må ikke være for ideelle i våre krav til «riktig» pedagogikk.

Også på nettet gjelder de samme gode, pedagogiske prinsippene som for annen læring. I dag kan det oversettes med: "en mer utbredt, bevisst og planmessig satsing på metoder som problembasert og erfaringsbasert læring, samarbeidslæring og studentaktive arbeidsmåter"

Hva betyr dette? Skal vi følge det til den ytterste konsekvens, betyr det at vi skal basere all nettlæring på den problembaserte læringsmodellen (PBL) og på en analyse av studentenes individuelle behov. Dette sammenfaller helt med det synet på læring som Kvalitetsreformen tilkjenner, og kan tolkes dit hen at våre nettkurs skal være tilpasset den enkelte og bygd på en pedagogikk hvor:

- studentene er aktive i hele studieperioden og aktiviteten blir en del av vurderingsgrunnlaget
- studentene er selv aktive i å bygge pensum og tar i bruk egne erfaringer
- studentene skal dele erfaringer og synspunkter og skal samarbeide
- studentene får tilbakemeldinger i hele perioden

En student ser sikkert nytten av individuell kommunikasjon mellom lærer og elev, men vil ha store problemer med å se hensikten med forskjellige former for «tvungent» samarbeid på nettet. Og vil bli

frustrert over mangel på faste rammer og en entydig framdriftsplan. Som en god nettpedagog vet jeg at gode læringsprosesser fordrer samhandling, erfaringsutveksling og høy studentaktivitet gjennom hele læreperioden. Hvordan skal jeg da forholde meg til studenter som foretrekker å jobbe alene, vil studere i sitt eget tempo og er fornøyd med å bli «matet» med «riktig svar» fra en faglærer? Det finnes ikke noe enkelt svar på dette spørsmålet. Skal vi lykkes med å få til læring på nettet, kan vi dessverre ikke slå oss til ro med at kunden har rett, vi må selvfølgelig sette alle våre krefter inn på både å skape og motivere til et læringsopplegg som vi har tro på.

5. Vi må slutte å prøve å trylle

Og så til slutt det kanskje aller viktigste. Det finnes egentlig ingen grenser for hva vi kan få til. Teknologien gir oss fantastiske muligheter og det finnes nok av eksempler på at noen har realisert strålende kursopplegg hvor de oppfyller alle pedagogikkens ideelle krav. Det kan selvfølgelig vi også få til. *Vel og merke hvis vi har ubegrenset med ressurser.* Også på dette området må vi huske på at det vi skal realisere ikke er et strålende kunstverk som skal framføres én gang til beundring og stormende applaus. Vi skal lage nettkurs som skal fungere for mange, i trange kår, for å møte et behov – hos noen som er villig til å betale for det.

Nettbasert undervisning krever minst like mye lærerressurser som tradisjonell undervisning. Får ikke nettpedagogen tilstrekkelig ressurser til disposisjon, kan vi ikke lykkes med å gi nettundervisning som oppfyller våre pedagogiske krav og som er salgbar for studentene.

«Det finnes egentlig ingen grenser for hva vi kan få til.»

NKS – 90 år i det norske

PANEL: Hva kan passe bedre enn å utfordre utdanningspolitikkerne på Stortinget når NKS feirer 90 år? Fra venstre Rolf Reikvam, leder i utdanningskomiteen, og komiteemedlemmer Trine Skei Grande, Rune J. Skjælaaen og Søren Fredrik Voie.

TEKST OG FOTO:
DAGNY BLOM

Tirsdag 19. oktober 2004 feiret NKS Ernst G. Mortensens Stiftelse sitt 90-årsjubileum med en stor konferanse i NKS Gruppens hus i Frydenlundene på Bislett. Blant de innbudte gjestene var politikere og departementsfolk, samarbeidspartnere, konkurrenter og venner av NKS, ansatte og pensjonister. Det overordnede temaet var de private utdanningsinstitusjonenes plass i det norske utdannings-systemet, med spesiell fokus på NKS sin rolle i fortid og framtid.

Administrerende direktør i NKS, Solfrid Lind, åpnet konferansen.

- Et fyndord for tiden er ordet «storytelling». I kampen om kunder og medarbeidere må enhver bedrift ha en historie å fortelle omverdenen. Der hvor ingen historie er, kreeres en fiktiv fortelling. Hos oss kreves ingen fiktiv fortelling. Vi har vår historie; en historie som fascinerer, som inspirerer, og som vi er utrolig stolt av, sa Lind.

I oktober 1914 startet Ernst Gustav Mortensen landets første brevskole, 27 år gammel. Og i en av de første annonsene kan man lese følgende:

KUNNSKAP ER MAKT
«Dobbelt bokholderi og handelskorrespondance. Læres hurtig, greit og fremfor alt billig ved vor over hele verden anerkjente korrespondancemetode.»

Slik averterte NKS ett av sine kurs for 90 år siden.

- Her øyner man ambisjoner og markedsføringstef. Jeg vil hevde den påstand at denne annonsen hadde stått godt også i dag, sa Solfrid Lind i sin tale.

NKS i historiens lys
Historiker Rolv Petter Amdam holdt et spennende foredrag der han reflekterte tilbake på NKS' historie. Sammen med kollega Ove Bjarnar skrev han NKS sin historie til 75-års jubileet i 1989

- La meg derfor som ein første refleksjon få starte dette innlegget med ei personleg bekjening. Arbeidet med å skrive NKS si historie var for meg eit av dei mest spennende og lærerike prosjekta eg nokon

gong har vore med på. Og med lærerikt meiner eg her det å lære noko verkeleg nytt - det å oppleve at tidlegare forestillinger har blitt snudd opp ned under prosessen, sa Amdam.

Amdam oppdaget en under-skog i det norske utdannings-systemet, han oppdaget at flere millioner nordmenn hadde skaffet seg realkompetanse gjennom NKS for å komme seg videre i livet. Denne underskogen var – og er – en stor del av den private sektoren i det norske utdannings-systemet. For Amdam var arbeidet med NKS' historie «eit møte med den ukjende - og til dels utskjulte - private sektoren i det norske utdannings-systemet».

- Eg var mellom dei ignorante som hadde følgd den tradisjonelle offentlege vegen frå barneskolen til universitetet, og som aldri hadde tatt meg bryet om å undersøke kva rolle dei private skolane spelar, sa han.

Han avsluttet foredraget sitt med en oppfordring til politikere og offentlighet om lytte til hva som er NKS sin oppgave innenfor utdannings-systemet, «ta det nyliberale skiftet i utdanningspolitikken på alvor,

ke utdanningssystemet

1914:
Stor aktivitet i etablerings-
året NKS i 1914.

og igjen skape konkret konsensus om kva som er NKS og andre private aktørar sin plass innanfor eit omdefinert utdanningens blandingssystem.»

NKS i et nytt århundre I dag omfatter NKS Ernst G. Mortensens Stiftelse to private høyskoler, OMH og NRH, den private fagskolen MI og NKS Fjernundervisning som retter seg mot etter- og videreutdanningsmarkedet.. Som en stor privat utdanningsinstitusjon er det av avgjørende betydning at det skapes konsensus om hva som er NKS' og andre private utdanningsinstitusjoners plass i forhold til de store utdanningspolitiske utfordringene landet står overfor. Nettopp derfor ble konferansen avsluttet med en paneldebatt med politikere fra Stortingets utdanningskomité med komitéens leder Rolf Reikvam i spissen,

sammen med Paul Chaffey fra Abelia og Ingolv Hageberg fra MI. Det ble en livlig og åpen paneldebatt om samspillet mellom offentlig og privat utdanning, med spesiell vekt på de frittstående fjernundervisningsinstitusjonenes situasjon. 2005 bør bli året når også fjernundervisningsinstitusjonene får en lovtilknytning som

sikrer disse skolene og deres studenter en trygg plass i norsk etter- og videreutdanning. Stortingspolitikere i panelet var samstemte om at nå er tiden moden for å satse på etter- og videreutdanning, og at de private skolene har en naturlig plass i dette bildet.

KUNNSKAP ER MAKT
En av de aller første
annonser fra NKS.

Kundskap er Magt

Dobbelt bokholderi og handelskorrespondance

læres hurtig, greit og fremfor alt billig ved vor over hele verden anerkjendte korrespondancemetode.

Der behøves absolut intet dyrt skoleophold lenger for at lære handelsfag perfekt. Enhver kan nu med lethed lære disse fag i sit eget hjem, i sin egen fritid uten at forsmømme sit arbejde, idet undervisningen foregaar pr. korrespondance. Dette er av meget stor betydning netop i vor rastløse tid, da den sandhet av ordet tid er pengor gjør sig inere og mere gjældende. Glem heller ikke, at **kundskap er magt** og betyder **bedre livsvilkaar**.

Skriv derfor til os straks efter plan, der nøiagtig forklarer vor undervisningsmetode og sendes gratis og franko til alle, som indsender høiستاende rekvisition. Elever paa alle kundskapsstrin optaes, idet kursene er slik anlagt, at alle, som kan læse og skrive, kan greie at følge med.

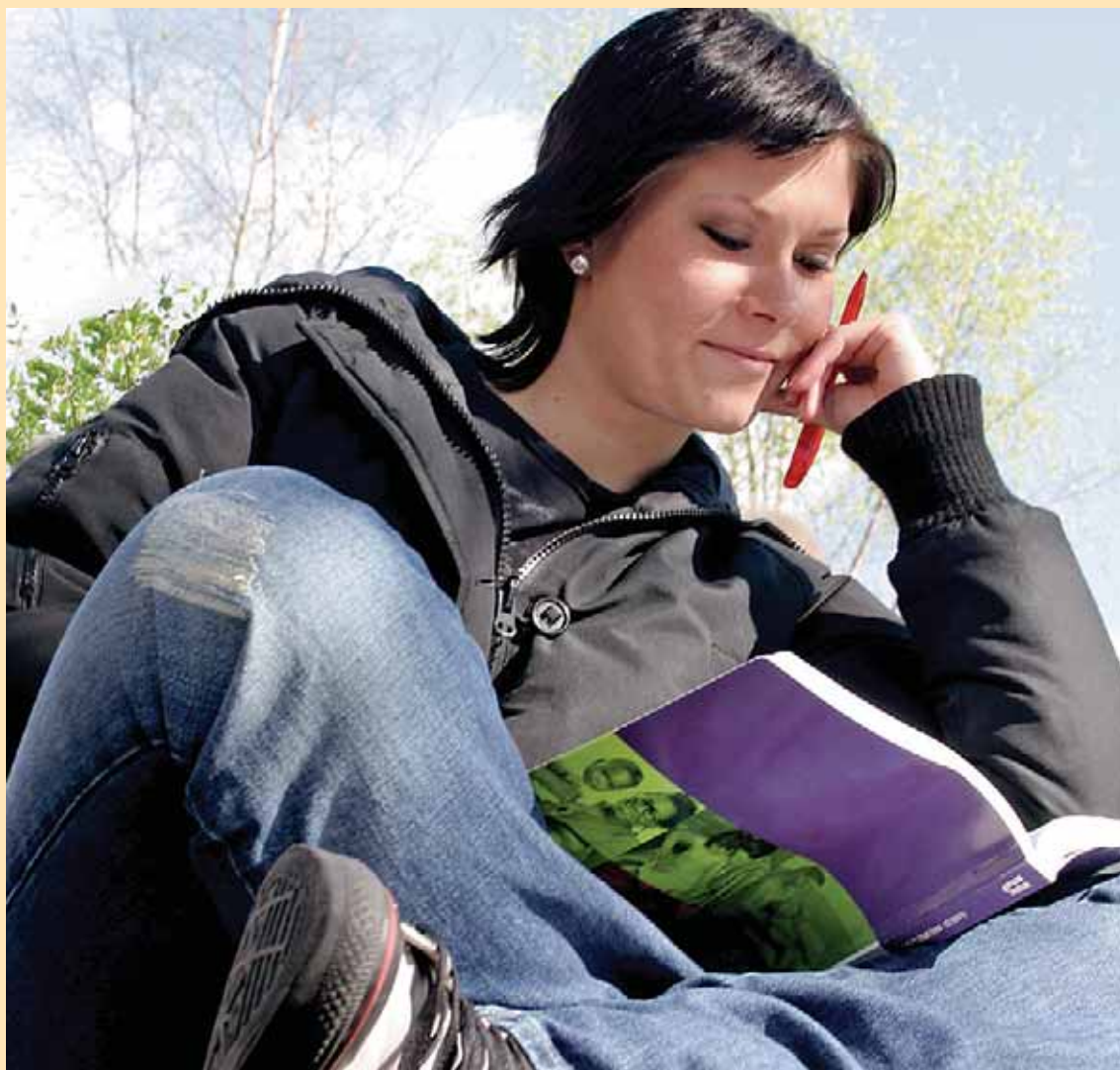
NORSK KORRESPONDANCESKOLE, Kristiania.
Box 4 St. H.

Premiefond.
Vi har avsatt et større fond til Præmier for vore flinkeste elever i aaret 1915. Nærmere oplysninger herom medfølger planen.

Rekvisition.
Undertegnede ønsker sig tilsendt Deres skoleplan samt uttalelser av tidligere elever, tilikemed præmieliste.

Navn _____
Adresse _____

***I parken:
Studér når det
passer deg,
der det
passer deg.***

FAKTA om nett- studentene

Hos NKS Fjernundervisning:

- Gjennomsnittsalderen er 36 år.
- 82% oppgir at de er gift eller samboende.
- Ni av ti er fornøyd eller meget fornøyd med undervisningsopplegget til NKS.
- 45% av studentene oppgir at de har høyere utdanning med inntil fire års varighet. Nesten 40% av kandidatene oppgir at de har tatt utdanning hos NKS tidligere.

- Ca en femtedel av kandidatene har skiftet arbeidsgiver siden de fullførte studiet ved NKS, og mer enn tredjeparten av kandidatene oppgir å ha fått nye arbeidsoppgaver av den arbeidsgiver de hadde mens de studerte.
- 40% kan tenkte seg å gjennomføre et nytt fjernundervisningsstudium/kurs de neste 5 årene.

Kilder:

*Kandidatundersøkelse for NKS Fjernundervisning Høsten 2003
MMI undersøkelse for NKS Fjernundervisning våren 2004*

NKS- studium gir gevinst på jobben

TEKST: CECILIE BRYNER
FOTO: RICARDOFOTO

Tre millioner nordmenn har i årenes løp studert ved NKS Fjernundervisning. Skolen er en av de største aktørene på markedet for nettbasert undervisning, der ca halvparten studerer via nett.

NKS har gjennomført en undersøkelse for å avdekke holdning og motivasjon for livslang læring blant nordmenn. Det har vært vesentlig å avdekke utdanningens relevans i forhold til arbeidsoppgaver, tidsforbruket ved studier og mulige jobbdringer som følge av etterutdannelser.

Fleksibel etterutdanning i kombinasjon med familieliv og jobb er populært blant nordmenn. Nettstudier på deltid oppleves som svært praktisk, ettersom det kan gjøres hjemmefra – eller hvor studentene enn måtte befinne seg. Det kan gjennomføres uten å forstyrre øvrige daglige gjøremål.

Målet
Studentenes mål med nettstudier er å få økt kompetanse eller en mer spennende og bedre betalt jobb. De fleste studentene er i fast jobb, men ønsker ofte en ny karriere eller å realisere en drøm.

Jobbskifte
Hele ni av ti studenter opplyser at de er fornøyd eller meget fornøyd med undervisningsopplegget ved NKS. De fleste opplever en mer tilfredsstillende arbeidssituasjon etter fullført utdanning ved fjernundervisningen. Videre bekrefter de at den nye utdannelsen har vært medvirkende til at de har fått nye arbeidsoppgaver eller har skiftet arbeidsoppgaver.

Voksne i fast jobb
Fjernstudentene er i all hovedsak voksne i fast jobb. Gjennomsnittsalderen på studentene som tar fjernundervisning er 36 år og over halvparten har høyere utdanning fra før. Syv av ti har tatt utdanning som er relevant for de arbeidsoppgavene de hadde før

Hele ni av ti studenter er fornøyd eller meget fornøyd med undervisningsopplegget ved NKS. De fleste opplever at de får en mer tilfredsstillende arbeidssituasjon etter fullført utdanning ved fjernundervisningen, viser en undersøkelse som NKS har gjennomført blant sine kandidater høsten 2003.

studiene ble igangsatt, og som har vært nyttig i forbindelse med jobbsituasjonen.

Seks-åtte timer i uka
En gjennomsnittsstudent på fjernundervisningsstudiet bruker om lag 6 – 8 timer per uke på studiet, og de aller fleste gjør seg ferdig i løpet av tre semestre.

Investeringen i tid i forbindelse med å ta denne utdanningen oppleves som tyngre enn den økonomiske investering blant flertallet av studentene. Dette har dels sammenheng med at mange har fått arbeidsgiver eller aetat med på finansiering av utdanningen.

Fornøyde studenter
Ni av ti studenter er fornøyd med fjernundervisningsopplegget og blir mer tilfreds i arbeidssituasjonen etter endt studium enn før de startet. Et fjernstudium anses som en god investering i forhold til egen selvfølelse i arbeidslivet - en god motivasjonsfaktor for livslang læring!

Tre millioner nordmenn har studert ved NKS!

Master-tittel basert på realkompetanse?

AV FRANK MOE

Master-tittel basert på realkompetanse virker nok fjernt for de fleste av oss, selv om realkompetanse som inntaksgrunnlag til høyere utdanning synes å være akseptert (om enn med mange uløste spørsmål, blant annet knyttet til rangering). I Frankrike, derimot, er det faktisk mulig å få tildelt Master-tittel uten å ha vært innenfor et universitet – de første har alt fått dette.

Dette har bakgrunn i en ny lov som Frankrike fikk i 2002, og som regulerer muligheten til avkorting av studieløp basert på realkompetanse. Loven setter ingen begrensninger for hvor stor del av et studieløp eller et program en kandidat kan fritas for, ergo er det en viss logikk i at noen faktisk fritas for alt, selv om dette åpenbart vil være sjeldne unntak. Det kan nevnes i denne sammenhengen at også i England er det mulig med ganske omfattende fritak, men der er det ikke basert på en tilsvarende lovhjemmel.

Også her hjemme åpner Universitets og høyskoleloven for avkorting av studieløp (§37). En gjennomgang viste imidlertid at slik avkorting så godt som ikke forekommer på basis av realkompetanse, selv om innpassinger og avkortinger på bakgrunn av likeverdig utdanning fra inn- og utland er ganske utbredt. Siden lovhjemmelen for avkorting på bakgrunn av realkompetanse er nokså ny, er det ikke overraskende at man ikke riktig vet hvordan dette skal gripes an. Så langt har departementet heller ikke gitt retningslinjer for hvordan slik vurdering skal foretas.

I regi av EUCEN (European Universities Continuing Education Network) vil det bli gjennomført en europeisk studie i 14 ulike land i 2005 og 2006. En vil blant annet teste dokumentasjonsverktøy innenfor flere ulike sektorer. Norge er også med. Det norske delprosjektet, som ledes av SEVU/Universitetet i Bergen, i samarbeid med VOX, har valgt å sette søkelyset på nettopp

avkorting. I disse dager gjennomføres derfor en pilotstudie, der en del kandidater blir vurdert for avkorting basert på praksis og erfaring, og ikke basert på tidligere kurs og tilsvarende nivå.

Prosjektledelsen hadde sant å si ikke så store forventninger til oppslutningen fra institusjonenes side, men ble positivt overrasket. Mange institusjoner gav uttrykk for at de var klar over bestemmelsen, men hadde ikke noen formening om hvordan de skulle gripe det an. I det pågående pilotprosjektet var det imidlertid bare plass til en håndfull institusjoner. Når prosjektrapporten er klar utpå nyåret, vil det imidlertid bli arrangert et seminar som sikter mot å spre de erfaringene som er samlet i prosjektet så langt. Det arbeides også med planer om et mer omfattende prosjekt som kan gå ut i større bredde for å få et breiere erfaringsgrunnlag. Det bør også understrekes at Utdanningsdepartementet er med i prosessen, og har støttet prosjektet økonomisk.

USA

Online-suksess

I løpet av fire år har Umass Online i Massachusetts skaffet seg 16000 innmeldte fjernundervisningsstudenter. Umass Online er fjernundervisningsenheten til University of Massachusetts. Enheten har sju ansatte. Markedsdirektør Leslie Granese forteller at de tilbyr 25 ulike studieprogram, i tett samarbeid med universitetet. De første 160 er «graduated», og det er universitetet som tildeler graden.

Fjernundervisningsenheten er en formidler. Les mer om Umass Online på www.umassonline.net.

NFF/TS

MIT deler kunnskap

Massachusetts Institute of Technology (MIT) satser friskt på å dele kunnskap gjennom «Open course ware» på nettet. Pr. i dag har de nærmere 1000 kurs liggende åpent og tilgjengelig for alle. En kan ikke

gjennomføre kurset online, men en kan finne følgende:

Strukturen på kurset
Pensum og anbefalt litteratur
Forelesninger
Oppgaver
Oversikt over forelesere og studieprogram

Her skulle være mye interessant både for både studenter og undervisningspersonell. Web-adressen er www.ocw.mit.edu.

NFF/TS

Fransk gigant i fjernundervisning

ELEGANSE: CNED har kontorer i flere av de elegante byggene i Futuroscope i Poitiers.

KLART SVAR: Carine Lebout har et klart svar på hvorfor så mange franskmenn velger fjernundervisning:
- Voksne ønsker å ta utdanning samtidig som de er i jobb!

TEKST OG FOTO:
TORHILD SLÅTTO

CNED er en gigant i fjernundervisning i Frankrike. De har en enorm tilstrømning av elever og studenter, sett med norske øyne. Hvert år registrerer de 350 000 kursdeltakere. 30 000 av dem kommer fra utlandet. To tredjedeler er voksne elever. CNED står for Centre national d'enseignement à distance, eller National Centre for Distance Education.

CNED har avdelinger praktisk talt over hele landet. Hovedkvarteret med kundesenter og den audiovisuelle avdelingen ligger i Futuroscope i Poitiers. Kundesenteret er bemannet med minst 20 personer til enhver tid. CNED kan vise til mange store tall, for eksempel har de 5700 lærere og 2900 administrativt ansatte. De driver også åtte institutter og har kontor på en rekke skoler i tillegg til egne sentra.

Digitale campuser
CNED tilbyr en lang rekke fag, og har kurstilbud på alle nivåer

fra grunnskole til universitet. En stor andel av kursene er på college-nivå. De tre siste årene har CNED vært involvert i den franske satsingen på digitale campuser og on-line-undervisning i høyere utdanning. «En smeltedigel for kompetanseutvikling»
Carine Lebout har en nøkkelrolle som sekretær for administrerende direktør ved hovedkontoret. Hun kan fortelle at CNED har utviklet en egen skole for lærerne, Eifad. De underviser i både praktiske og teoretiske sider ved fjernundervisningslærerens rolle. På nettet står denne skolen beskrevet som "en smeltedigel for kompetanseutvikling og et laboratorium for praktisk-pedagogiske aktiviteter for lærere".
Papir ennå ikke avlegs
Produksjonen av audiovisuelle læremidler er imponerende. Video og CD har vært mye brukt, og det er først de siste par årene at on-line og nett er tatt i bruk for alvor.
- Papir er fortsatt det mest brukte mediet for læremidler, sier Carine Lebout. – Men Internett tar over stadig mer.

I de fleste kursene kombinerer vi flere metoder og medier.
- Hva er det mest populære studiet/kurset?
- Forberedelseskurs til eksamen i offentlig administrasjon og lærereksamen er mest etterspurt.
- Hva gjør CNED for å motivere?
- For å holde studentene motivert og i gang benytter vi chatrom og veiledning. Veiledningen foregår ofte over e-post, sier Lebout.
- Hva gjør CNED for å sikre kvaliteten?
- Vi deltar i FFFODs (French Forum for Open and Distance Learning) arbeid med å utvikle en egen kvalitetsstandard for fjernundervisning, en «code of practice».

Carine Lebout har ikke så lang fartstid i CNED, men drister seg likevel til å svare på spørsmålet om årsaken til at så mange franskmenn velger kurs og studier hos CNED.
- Voksne ønsker å ta utdanning samtidig som de er i jobb!

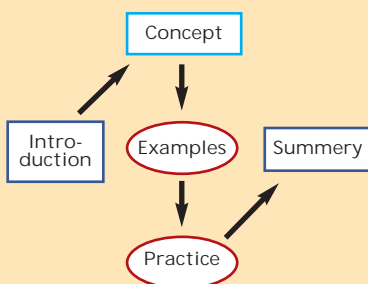

Learning can be – and should be hard **FUN**

Clark Quinn har brukt mye av sitt yrkesaktive liv på å lage kurs som gjør det morsomt å lære.

Clark har ulike oppdrag, blant annet lager han e-læringskurs. Han bygger sin metode på følgende modell, tegnet svært forenklet:

TEKST OG FOTO:
TORHILD SLÅTTO

- Folk vil gjerne lære. Når du lærer om noe du liker, satser du tid og krefter. Du har det moro!

Læring skal være "hard fun", altså moro + innsats, sier Clark Quinn, som har satset sin yrkeskarriere på å gjøre læring morsomt. Simuleringer og animasjoner er tingen, og gode effekter er dramatisering, overdrivelser og humor, røper han.

Med bakgrunn fra både teknisk side og design satset Clark på eget firma, og han holder til i California. Ottersurf Laboratories er firmanavnet. Oteren er valgt fordi den er et fleksibelt dyr, som kan være både under og over vannflata, og oteren ser ut til å ha det moro! Surf henspeler på egen hobbyinteresse, forteller Clark, som Forum for fjernundervisning møtte under RENS (Research and educational network) studietur i Boston i oktober. Han er for øvrig også blitt spaltist i RENS nyhetsbrev.

I introduksjonen legger han inn elementer av overdrivelser, for eksempel i form av konsekvenser. I et kurs om elektrisk installasjon, kan det være dramatiske konsekvenser av feilkopling. Han legger ellers sterk vekt på læring gjennom eksempler og gjennom refleksjon over det eksemplene i kurset.

Det dreier seg mye om «just-in-time»-kurs, som skal være for hånd for den som trenger det i en gitt situasjon. Ottersurf kategoriserer kursene som følger:

- JUST IN TIME
- JUST IN TIME 2, over samme kurstema som «Just in time 1», men med en ny vri og nye eksempler
- REFRESHER, som er et repetisjonskurs, gjerne med nye eksempler
- EMERGENCY, som er et kurs som skal gi hjelp til å utføre en jobb i en akutt situasjon

Læringslementer som det legges vekt på i animasjonskursene:

- Riktig kontekst
- Klare mål
- Utfordringer
- Forankring i det kjente
- Relevans
- Utforskende elementer
- Aktiv manipulering
- Feedback

For å skape engasjement hos den som skal gjennomføre kurset bruker Ottersurf blant annet disse «triksene»:

- Spill
- Utfordringer
- Problemer som skal løses
- Handlingsvalg
- Direkte manipulering
- Dramatisering

Tre-delning

Kursene designes gjerne ut fra en tre-delning:
Interaktivt hovedløp
Tilleggsinformasjon gjennom pop-up og støttesider
Animasjoner eller illustrasjoner som innslag eller på egne sider

Du kan lese mer om Ottersurf og Clark Quinn på <http://www.ottersurf.com>.

Logo for Ottersurf laboratories

From Bologna to Bergen and beyond...

AV FRANK MOE

Utdanningsystemet både i Norge og «land det er naturlig å sammenligne seg med» har gjennomgått svært omfattende endringer i de seinere årene. Mange av endringene har bakgrunn i en eller flere av de «prosesser» som pågår i Europa. Av disse er det nok Bologna-prosessen som umiddelbart klinger mest kjent, med blant annet drastiske endringer i studiestrukturen i høyere utdanning i Norge som resultat.

Men det pågår også prosesser på en rekke andre områder, både innen yrkesutdanning, i arbeidslivet generelt, og ikke minst i økonomien som helhet. Lisboa-prosessen slår fast at EU skal (vil) bli verdens ledende økonomi innen 2010, og dette har resultert i en rekke tiltak. I vår sektor er det særlig mobilitetsfremmende tiltak som prioriteres.

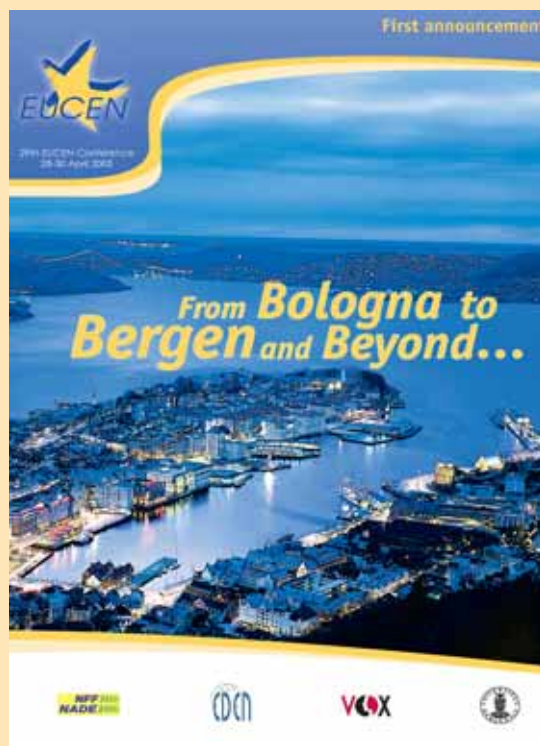
De europeiske utdanningsministrene som med sine underskrifter i Bologna satte denne prosessen i gang, har hatt flere møter knyttet til oppfølging av denne prosessen; neste møtet skal være i Bergen 18.-20-mai 2005 (<http://www.bologna-bergen2005.no>).

For oss som driver med utdanningsaktivitet litt på siden av de ordinære utdan-

ningsstrukturene, det vil si etter- og videreutdanning, fjernundervisning eller lignende kan dette være et godt tidspunkt til å se nærmere på i hvilken grad disse undervisningsformene påvirkes i reformprosessene.

SEVU ved Universitetet i Bergen arrangerer derfor konferansen «From Bologna to Bergen and Beyond...» 28.-30. April 2005. Konferansen ønsker å sette søkelyset på situasjonen innenfor tre områder, forsøksvis definert som «Continuing Professional Development», «Validation of Non-formal and Informal Learning» og «Open and Distance Learning/E-learning». Selv om det selvsagt ikke er absolutte skiller mellom disse, så har de særigheter som det kan være grunn til å fokusere på. (Mer informasjon om konferansen på <http://www.Eucen-conf29.uib.no>.)

På hvert av de tre områdene vil eksperter forberede et sett med anbefalinger til hvordan disse tre fokusområdene bør integreres i de prosessene som pågår. Etter gruppediskusjoner vil så de reviderte anbefalingene bli «vedtatt», og etter konferansen vil de bli distribuert, blant annet til de ministrene som inntar

Bergen inviterer til konferanse om Bologna-prosessen.

samme by noen uker seinere, og til interesserte og beslutningstakere over hele Europa.

EUCEN (European Universities Continuing Education Network) er med sine 200 medlemsinstitusjoner Europas største nettverk innenfor etter- og videreutdanning på universitetsnivå. Men selv om dette er en EUCEN-konferanse, er programmet utviklet i et samarbeid mellom SEVU, EUCEN, EDEN, NFF og VOX. Det skulle altså være noe «for enhver smak» på konferansen. Konferansespråket er engelsk.

Det nye NFF-styret

Styreleder i NFF: Svein Qvist-Eriksen, NKI Fjernundervisning.

På årsmøtet i mai ble Sigmund Kristoffersen, FB Fjernundervisning, takket av etter ni år som leder i Norsk Forbund for Fjernundervisning.

Ny styreleder er Svein Qvist-Eriksen, NKI Fjernundervisning. Nye, faste medlemmer i styret er Per Erik Jevne, Norges Byggscole, og Tone Lømo, BI Nettstudier. Nye varamedlemmer er Ståle Ytrestøl, Norsk Nettskole, og Frode Arntsen, NTNU.

Styret består nå av:
Svein Qvist-Eriksen, leder,
Knut Olav Aslaksen, Universitetet i Bergen, nestleder,
Dagny Blom, NKS Fjernundervisning,
Per Erik Jevne, Norges Byggscole,
Tone Lømo, BI Nettstudier.
Varamedlemmer:
Ståle Ytrestøl, Norsk Nettskole,
Frode Arntsen, NTNU.

Norsk forbund for Fjernundervisning er en nasjonal medlems- og interesseorganisasjon for skoler og utdanningsinstitusjoner som tilbyr fjernundervisning.

NFF er et samarbeids- og kontaktorgan i fjernundervisningssaker for Utdannings- og forskningsdepartementet

Norsk Forbund for Fjernundervisning

Lilleakerveien 23, 0283 Oslo
Telefon 22 51 04 80 • Fax 22 51 04 81
nade@nade-nff.no
www.nade-nff.no

Konferanser 2005

EDEN-konferanse i Helsinki

Den 20. juni neste år åpner EDEN (European Distance and E-learning Network) dørene for en ny, stor europeisk konferanse. Denne gangen er møtestedet Helsinki University of Technology i Finland.

Temaer er e-læring som en del av den livslange læringen og arbeidslivet: «Bringing e-learning close to lifelong learning and working life: a new period of uptake»

Konferansekomiteen har nylig sendt ut invitasjon til å komme med foredrag og presentasjoner. Fristen er 1. februar.

Les mer om konferansen på www.eden-online.org

Også EADL velger Helsinki

Den europeiske fjernundervisningsorganisasjonen EADL har valgt samme møtested og kalendermåned for sin konferanse som EDEN, nemlig Helsinki i juni. Temaet er "How to gain competitive advantage in the learning industry", og datoen 16.-18. juni 2005. Professor Morten Flate Paulsen, NKI Fjernundervisning er en av de sentrale foredragsholderne på konferansen.

Didaktikk på Lillehammer

- Medienes betydning trenger et nytt fokus etter en lang dvale. Før Internett drev man fjernundervisning med et vidt spekter av medier: satellitt, video, lydbånd. "Alt" kan nå gjøres "på nett", skriver Yngve Nordkvelle i invitasjonen til konferansen "Didaktikk og teknologi – om medier og refleksivitet i fleksibel undervisning". Konferansen finner sted på Lillehammer Hotel 31. januar – 1. februar 2005.

Over 80 norske deltakere på Online Educa Berlin

I samarbeid med Norgesuniversitetet og Innovasjon Norge har Norsk Forbund for Fjernundervisning tatt initiativet til en felles norsk stand på den store e-læringskonferansen Online Educa Berlin 1 – 3. desember 2004. www.online-educa.com. Det er en årlig konferanse med ca. 1400 deltakere fra over 60 land. I år skal det være en felles norsk stand under logoen e-Norway med 12 utstillere. På konferansen vil flere av de norske deltakerne holde foredrag om sine erfaringer. Utdannings- og forskningsdepartementet har gitt økonomisk støtte til den norske deltakelsen. Initiativtakerne vil samle og spre erfaringer fra konferansen.

Kom og kjøp vafler

For 50 år siden sprang budskapene fram fra telefonstolper og husvegger. Møte på Folkets Hus torsdag. Basar i Bedehuset lørdag. Sirkus, mandag kveld kl 19. Helt nederst stod det ofte: *Alle velkommen!* Plakatene var enkle og kortfattede.

Så ble fargene kraftigere, og telefonstolpene ble stadig oftere byttet ut med løpesedler, avisannonser og kinolerrer. Så kom Internett, med viftende figurer og blinkende øyne. Stadig sterkere virkemidler.

Men det rare er at telefonstolpene fortsatt er i bruk. Vel, telefonstolper er det ikke lenger, men lyktestolper, store tre og annet som det kan festes noe på. Som oftest er det et salgsbudskap, eller en invitasjon til fotballkamp, loppemarked eller sirkus. En dag kom det en helt ny og enkel melding utenfor lokalene til Norsk Forbund for Fjernundervisning, skrevet med barnebokstaver og gråblyant på kvitt papir.

Kom og kjøp vafler. 5 kr.

Vi har lagd de selv.

TEKST OG FOTO: TORHILD SLÅTTO